

SZABAD SZÓ

A NEMZETI PARASZTPÁRT LAPJA

MEGJELENIK HAVONTA KÉTSZER

FEL HÁT MAGYAROK EGY JOBB REMÉNYSÉGRE!

Az Alföld szegényparasztsága hatalmas tömegben ünnepelte a Dózsa-fordalom 431-ik évfordulóját a ceglédi piacon

1945 május 13-án valóban csodálatos napra virradt a felszabadult ország felszabadult parasztsága: a magyar történelemben először ünnepe hette szabadon az első nagy paraszt-fordalom évfordulóját és emlékezzél, fogadalmatétellel áldozhatott-e forradalom vezérének, Dózsa Györgynek. Május 13-án volt 431 esztendeje annak, hogy Dózsa György elindította a parasztság szabadságharcát s felmutatta előtte a győzelem, a felszabadulás és az új élet reménységét. Vérébefeledt ez a nagyszerű kísérlet, de a válialkozás emléke azóta is a parasztlélek legmélyén él és minden alkalommal, amikor már az elviselhetetlen terhek kényszerítették, vagy a történelemnek egy-egy kedvező alkalmát adott rá módot, kitört a szabadság utáni vágy: minden paraszt-fordalom azt az első szabadságharcot vallotta igazi ősenek.

Ezt a történelmi nekifutást ünnepelte május 13-án Cegléden országos ünnepség keretében a Nemzeti Parasztpárt. Az ország minden tájáról összegyűlt vezetők, párttagok, a szegény parasztság tömegei, azok közül a parasztsággal egy sorban élő munkások és a parasztsággal együttérző értelmiségiek vettek részt az ünnepélyen. Már kora reggel sűrű sorokban tömörült az ünnepi közönség a hatalmas Szabadság-téren, ahol a Dózsa-téle fekete zászlókkal és a forradalom vörös zászlóival díszített emelvény állt. Az emelvény körül a magyar szabadság nagy harcainak kepei sorakoztak. Itt volt Dózsa György, a tizen trónon ülő király, a "büdös paraszt", itt volt Mészáros Lőrinc, a népet szolgáló pap, s itt voltak a többi szabadságharcosok: Budai Nagy Antal, Tancsics Mihály, Acim András, Szántó Kovács János. S a tulsó oldalon mint történelmi figyelmeztetés állott a parasztság elűpörögőnek a magyar szabadság guzsbakötőjének képe: Werbczy.

Tizenegy óra körül, amikor a nagyszabású ünnepségek már minden előkészülete megtörtént és amikor már az új magyar himnusz felvételéi elhelyezkedtek s a tömegben a felkészült várakozás moraja lett, megkezdődött az egyes párt-szervezetek és vidéki köldöttsegek ünnepi csoportjainak felvonulása. Táblaerdő nirdette a tömeg felett a felszabadult és szabadságot védeni kész parasztság jelszavait: *Nekünk a földön és a földön élni kell! — Követeljük a népfőiskolákat! — Követeljük a svábok kitelepítését! — Papok, kövesselek a ceglédi Lőrincet! — Követeljük az ingyenes közoktatást! — Nincs cseléd, csak dolgozó!*

A Himnusszal kezdődik az ünnepély

A felvonulás befejeztével a Himnusz hangjai nyitják meg az ünnepet, majd Cse László, a Nemzeti Parasztpárt ceglédi szervezetének titkára üdvözölte a Vörös Hadsereg ceglédi kiküldöttét, a román és magyar hadsereg tagjait, a demokratikus pártok és a polgári hatóságok képviselőit, a Parasztpárt tagjait és országos vezetőit, valamint Nagykoros, Kecskemét, Abony és a többi város és falu kiküldöttét. Időközben megkezdett az ünnepségre Nagy Imre földművelésügyi miniszter, akit a közönség lelkes eljénzessel üdvözölt. Az üdvözlő beszéd után Berzenyi: *Forr a világ...* kezdetű versét énekelte el Kodály hatalmas zenéjével a ceglédi Sztárai Mihály református vegyeskar.

Ekkor Kovács Imre író, a Nemzeti Parasztpárt országos főtitkára emlékezett meg a legnagyobb magyar

szabadságharcosról, a parasztközösséssel vassal megkoronázott királyáról, Dózsa Györgyről.

A magyar történelem egyetlen nagy szabadságharc

Cegléden hallott először a magyar parasztság a szabadságról, — mondotta Kovács Imre. — Itt idézem Dózsa György szellemét, hogy tanuljatok és emlékezzetek. A szabadság népe vagyunk, mondják rólunk. A szabadságot mindig az elnyomottak harcolnak és Magyarországon a legelnyomottabb mindig a parasztság volt. Az urak meghamisították a történelmet, hamisan tarták az utódok elé az ősök dolgait és azért nem tudja ma mindenki, hogy ki volt Dózsa György és mi történt Magyarországon egy évezreden keresztül.

A magyar történelem egyetlen nagy szabadságharc és ezt a parasztság vitvák az urak ellen. A parasztság élte vérben, verítékben és könnyekben folyt le. Aba Sámuel, a népkirály intetget az első paraszti felkelőnek a szabédi jobbágyoknak, akik 1202-ben lázadtak fel uraik ellen. Ezek Budai Nagy Antal fel néznek, Budai Nagy Antal pedig Dózsa György székelyet felé.

Dózsa Györgyöt, a székely nemesi a történelem, a mostoha századok emeltek vezérére. Először a törökök ellen harcolt a végeken. Talán továbbra is szívesebben harcolt volna a törökök ellen, mint az urak ellen, de látta, hogy az urak nem akarnak engedni, a parasztközösség pedig szintén nem engedtek, mert nem engedhettek és így rögtön tudta, hogy mit kell tennie. Vállalta kellett a forradalmat és Dózsa vállalta is. Ekkor indult el hadai élen a rákosi táborból Cegléd felé.

Minden forradalmat a szellem kísért elő. Dózsa Cegléd felvilágosult parasztságához beszélt. Jól ismerte azokat is akikről beszélt, és azokat is akiknek beszélt. A döntő ütközetet Temesvárnál kellett megvívniuk. Zapolai János nemesi seregei az urak javára döntöttek el itt a küzdelmet. Az urak illeltek Dózsa fölött és ő meghalt olyan kinszenvedések közepette, mint még senki a magyar történelem folyamán. A parasztságot és szabadságot.

A parasztságnak szóló ítéletet Werbóczy fogalmazta meg, örök szóhasználatul a parasztságot. Werbóczy törvénykönyve az ural Magyarországot megdöntöhetetlen alapja volt, Dózsa pedig tovább él a magyar nép lelkében, meséiben és gondoskodtak róla az újabb és újabb korosztályok, hogy tettei ne menjenek feledésbe. Irok és költők is megénekeltek tetteit. Minden paraszti-mozgalom etől kezdve Dózsa nevével indult, hiába bélyegzték meg az urak, azért, mert szemükben a legnagyobb vétket követte el: felkelt az urak ellen és ellent mert mondani a töröknek.

Most, amikor 1514 óta először állhatnak parasztközösség a ceglédi piacon olyan büszkén és elszántan, hogy bennük egy új ország akarata él: *hajtunk meg fejünket azok előtt, akik meghaltak a szabadságért, akik meghaltak azért, hogy mi, késő utódok szabadon élhessünk és szabadok lehessünk. Hajtunk meg fejünket a legnagyobb szabadságharcos, Dózsa György előtt és fogadjuk meg, hűek maradunk eszméinek, a zsarnokságot nem tűrjük el semmilyen formában. Szabadságot akarunk, most szabadságot vagyunk, hát éljünk is a szabadsággal!*

Kovács Imre beszéde után Vidnyán Iván szavalta el lilyés Gyula: *Dózsa György beszéde a ceglédi piacon* című versét.

Ezután Erdi Ferenc belügyminiszter, a Nemzeti Parasztpárt vezetőségi tagja szót a parasztsághoz:

A jövő századok sorsa rajtunk fordul

A magyar parasztság története keserves hátravetetések és elnyomások végtelen sorozata. Hogy ma ide jutottunk és a háború végén ilyen tehetetlen néppé váltunk, annak ez a szomorú történelem vetette meg az ágyát. Négy évszázad urai történelme azt prédikálta, hogy Dózsa hadai isten és az urak ellen fordultak és az országot akarták romba dönteni. Ennek a négy évszázadnak most vége és most tisztán és igazán emlékezzünk meg a nagy utóról és felfoghatjuk ennek a nagy vállalkozásnak értelmét.

Dózsa parasztlázadásának gyökerei ott vannak egészen a honfoglalás és az utána következő évtizedekben, amikor a magyar földet megszállta a nép és kialakult a parasztság és a nemesség, vagyis a társadalom két nagy rendje. Az ország megszállt szabad népekkel, rabzolgákkal, itt talált telepesekből összetevődött egy dolgozó társadalmi réteg, amely a jobbágyok jogi formáját öltötte magára és fölötté, szintén jogi szabályok értelmében, a nemesség szerveződött meg. Ez az egykori szabad népek számára igen keserves állapot volt, és sokáig nem is nyugodtak bele, végeredményben azonban ilyenképpen végbement a jobbágyok kialakulása.

Az átalakulás valami hasznát is hozott, mert lehetővé tette, hogy nagyobb szabású és eredményesebb termelés indulhasson meg. Ha a szabadságot fel is áldozta a nép, de elsősorban gazdasági gyarapodásának eszközeit megszerezte. Amikor azonban a nép gyarapodott és hajlékai csinosabbak lettek, ugyanakkor fölötté kellett áldoznia a nemesség rendjének. Ebből támadt azután a harc. Amíg a középkor századai Európáig a békés fejlődés századai voltak, addig az 1500-as években ezek az ellentétek kiérették. Európáig talpraállott a parasztság. Magyarországon is elhatárolódott ez a felbuzdulás. Ekkor történt, hogy a parasztságot keresztieshadba hívták össze. A nemesség és a főpapok azonban megijedtek az összegyűlt hatalmas tömegtől, féltek az elindításuktól, de ugyanakkor élelmezni nem tudták őket. Így azután könnyen kipattant a felkelés szikrája, lángkapott és az 1514-es parasztlázadás, a magyar parasztság mindmáig legnagyobb szabadságharca lett belőle.

Elbukott ez a parasztválialkozás is, rettenetes vége lett és századokra vetette vissza a magyar parasztság sorsát. Ez a bukás idézte elő, hogy a magyar parasztság kiestett az európai szabad, dolgozó népek fejlődésvonalából és azután a következő évszázadokban urra tudott lenni rajta a török, majd az osztrák császár és a megszerveződött magyar nemesség rendje.

Most olyan változás történt a magyar parasztság életében, amely jóra fordítja a parasztság sorsát. Megtörtént a földreform! A magyar föld a magyar nép kezében van. Ezzel olyan eszköz birtokába jutottunk, amellyel jövő századunkat formálhatjuk meg. Itt is harcolni és küzdeni kell azonban. Nem pallossal, hanem munkával, szervezkedéssel, öntudattal, hogy mindazt, amit már eddig megnyertünk, azt megtartsuk, gyarapítsuk.

A mai vállalkozás minden része újabb elénk állítja azt a világos lehetőséget: *megnyerhetünk mindent és*

elviselhetünk mindent. Komor és rettenetes századok intenek felénk a jövőből, ha munkával, szervezkedéssel, öntudattal és talpraállással ezt a harcot győzelmesen meg nem vívjuk. Nekünk, a Parasztpárt vezetőinek, de a pártunkon kívüli parasztságnak minden vezetőjének ez a feladata és úgy áll előttünk Dózsa komor alakja, hogy példát mutat nekünk: *a jövő századok sorsa rajtunk fordul és úgy kell harcolnunk, hogy soha többé a magyar történelemben a magyar nép szabadsága el ne bukjon. Ez nemcsak a dolgozó nép és a parasztság ügye, hanem az egész magyar nemzeté. A múltban is megmutatta a példa, hogy a magyar nemzet bukott bele abba, ha a parasztság mozgalmát letörték.*

A belügyminiszter beszéde után Benedek Árpád szavalta el a *Nép* nevében című Petőfi verset, majd Darvas József nemzeti gyűlési képviselő, a Szabad Szó főszerkesztője emelkedett szólásra.

Szabad parasztság és szabad magyar szellem építi föl az új országot

Beszéde elején arról emlékezett Darvas József, hogy 60 esztendővel ezelőtt járt itt Cegléd piacán egy szegény rongyos parasztember és egyszerű kis könyvetek kínálgatott néhány fillérért. *Ez az ember Tancsics Mihály volt, a magyar parasztság, a magyar jobbágyok felszabadításának egyik iró harcosa.*

Most mikor Dózsa György emlékezzünk itt, Tancsics Mihályról és rajta keresztül a magyar szellem szabadságharcosairól is meg kell emlékeznünk — mondotta beszéde további részében Darvas. A magyar parasztság egész történelme verbe fullasztott forradalmak sorozata. Dózsa György paraszti vezérsege mellett már akkor is volt egy pap: Mészáros Lőrinc, aki a szellemi vezérseget jelentette. Ez is szimbóluma tulajdonképpen a magyar parasztság és a magyar szellem egész történetében együtt futó közös harcoknak.

Az ural Magyarországon nemcsak Dózsa György emléket szennyezte be, de azon szellemi emberek nevét is, akik ott álltak a szabadságharcos népi ügy oldalán. A most ide összegyűlt irók, a Parasztpárt vezetői, mind a parasztságból származnak. Nincs közöttük egy sem, aki ne ült volna börtönben, akit csendőrok ne vertek volna meg, akit ne üldözött volna az ural Magyarországon. Most végre ismét szabadon együtt vagyunk: a szabad parasztság és a felszabadult magyar szellem képviselői. A ceglédi ünnepség bizonyítja, hogy legyen annak a szövetségnek, amely a felszabadított parasztságot és a felszabadított magyar szellem jegyében új szabad és demokratikus Magyarországot akar és tud itt felépíteni.

Darvas József beszédét a nagykőrösi ref. tanítóképző énekkarának számai követték. Parasztdalokat énekeltek Márton Barna vezényletével: majd Muhoray Elemér feloivasta azt a beszédet, amelyet Dózsa György 1514-ben mondott el a ceglédi piacon. A beszédből lapunk más helyén közlünk részleteket.

A parasztfordalom célja: a magyar nép jobb jövője

Ezután Veres Péter nemzeti gyűlési képviselő, a Parasztpárt országos elnöke szót az ünnepi közhöz. Beszédében hangsúlyozta, hogy amikor Dózsa György fölbeszélünk, nem csupán egy ember dicsőségéről, hanem a magyar néptörténelmi akaratáról van szó.

A magyar parasztság előtt Dózsa emléke homályban van, mert rosszat, rosszul és keveset beszéltek róla, — mondotta Veres Péter. — *Dózsa György nem szélhámos volt, amilyennek az urak állították, hanem a magyar nép konok, komor, kemény hőse, épp úgy, mint Hunyadi, Rákóczi, Kossuth és a többiek.* Dózsa a nép harcosa volt, különösképpen a parasztságé. A parasztság hőse eddig nem vonulhatott be a magyar történelembe.

Nekünk most az a kötelességünk, hogy számba vegyük saját dolgainkat, hogy ez a parasztfordalom valóban befejeződjön és belőle valóban a magyar nép jobb jövője legyen. A magyar földet a magyar kormány szétosztotta és ez a szétosztás nagyjában ma az egész országnak befejeződött. Tudom, hogy ez nem volt tökéletes, sok apró igazságtalanság történt, egy azonban bizonyos: ma a magyar nép felszabadítása megkezdődött és megtörtént a legelső lépés, a föld megvédése. A magyar földet soha, semmi körülmények között olyan embereknek, akik nem dolgoznak, nem fogjuk odaadni.

Az a veszély fenyeget, azonban hogy ha nem leszünk eléggé ural a földnek, a munkának és ha nem leszünk résen abban, hogy csak a dolgozó nép érdekei érvényesüljenek, akkor, ránkövetkezhet az a sors, amit az elmúlt évtizedekben láttunk, vagyis hogy van földünk, többet-kevesebbet értelmű is tudunk rajta, de koldusok, rongyosok és éhesek maradunk, ha nem vigyázunk, hogy a föld jait, a föld termése kezünkben maradjon. Ha földünk egyelőre nem is lesz veszélyben, de kényerünk azért még veszélyben lehet. Ezért kell minden alkalommal arra gondolnunk, hogy kik a mi természetes barátaink és szövetségeseink. Ezek mindig azok, akik dolgoznak!

A Nemzeti Parasztpárt programjában is, jellemében is a parasztközösség és magyar irók szövetségéből alakult és reméljük, hogy a jövőben is erős lesz és a szövetség. Ezer esztendőn keresztül minden szellemi és politikai befolyással szemben a magyar irók, a népet szolgáló papok és tudósok tartottak fent az történelmi hagyományt, hogy van magyar nép a világon és ennek a külön magyar lelezésnek van értelme. A magyar parasztközösség azok, akik az elnyomásban is éppen csak azzal, hogy voltak és magyarok voltak, fennmaradtak és megőrizték ezt a népet. Ne féltsen senki a mai politikai pártoktól sem a nemzet jövő életét, sem a nemzet, a magyar élet szabadságát és függetlenségét. Arra törekszünk, hogy a magyar nép: a mi népünk, örökké fennmaradjon a földön ember és ember lesz.

Veres Péter nagy lelkesedéssel fogadott beszéde után Benedek Árpád szavalta el Ady: *Dózsa György unokája*, című versét, majd Somogyi Imre író szót néhány szót az egybegyűléhez. Bejelentette, hogy a Nemzeti Parasztpárt ezen az ünnepen ekéket oszt ki az ujonnan földhözjutottak között, mint a munka régi eszközét és az új szabadságharc jelképét.

Somogyi Imre beszéde után Szigeti István százados jelentette be, hogy május 15-én a ceglédi hadifogolytáborból 1350 magyar katona szabadul ki és válik az ujonnan megalakult magyar demokratikus hadsereg tagjává. A közönség a bejelentést lelkes örömmel és meghatódottsággal fogadta.

A magyar parasztság nagy forradalmának első szabad ünnepe a Szózat és a Kossuth nótá elénekésével ért véget.

GONDOK A FÖLDREFORM KÖRÜL

MEZŐGAZDASÁG ÉS KERTÉSZET

Rovatvezető: Somogyi Imre

Az idő és az események mérőföld-léptől csizmákkal haladnak előre. Ma már valóság az, amiért hiábavaló küzdelmeket vívott a parasztság Dózsa György óta: a földreform megvalósult. Hogy milyen óriási jelentősége van ennek s hogy mennyire igaz, hogy az egyetlen biztos alap ez, amelyre a jövő demokratikus Magyarországot építeni lehet, arról sokat beszélünk s még kell beszélni ezután is. Évszázados, kilátástalan, megváltozó küzdelmet döntött el a parasztság javára ez a háború, amely könnyen okozhatta volna a nemzet végső pusztulását is. Talán épp ezeknek az évszázados keserű küzdelmeknek köszönhetjük, hogy nemzetünk mégis nem tekintette a győztes, hatalmas államok eltiporandó fasizista torz-csökevényének, hanem a német fasiszták által leigázott államnak, amelyben a nép többsége évszázados küzdelmekben bizonyította be szabadságszeretét. A földreform gyors és alapos végrehajtásával azt bizonyítottuk be a földszabadító Vörös Hadseregnek s az összes népeknek, hogy valóban erős és igazgátszerű élet bennünk.

Egy pillanatra sem szabad azonban elfelednünk, hogy mindenben a kezdet kezdetén vagyunk, hogy a földreformnál a föld pusztán szétosztása csak a döntő kiindulási pont. Igaz, mégis ez a legjelentősebb, mert ez adja a lehetőségeket minden további munkához. Tudtuk még mielőtt hozzákezdünk volna, hogy ilyen nagy munka nem megy hiba nélkül. Tudtuk, hogy sok lesz a parasztság, az igazságtalanságok, de azt is tudtuk, hogy csak a gyors cselekvés hozhat mégis igazi sikert. Hittünk benne, hogy ha a nép maga csinálhatja, nem lesznek helyrehozhatatlan hibák, csupán tévedések, vagy helyi nehézségek, amik persze súlyos gondokat okoznak mégis.

A Parasztpárt feladata: helyrehozni a tévedéseket

De látni kell mindenkinek, hogy a hibákért, tévedésekért nem lehet felelőséket a pártokat, sőt általában a közvéleményt, földosztást végző bizottságokat sem. Előre tudtuk, hogy lesznek hibák. A Nemzeti Parasztpárttól is készült rá, hogy lesznek, akik majd egy kis céltartással mondogathatják: „A Nemzeti Parasztpárt csinálta, az akarta így.” Hát valóban pártunk tette a kezdeményezést és ez mindenütt a döntő lépésekkel elől járt. Egészen vége nem is történt semmi hiba. Országos viszonylatban a földreform a kívánt módon történt, a hibák helyi jelentőségűek. Van hiba bőven, de ezek a hibák nem a földreform egészét érintik és van mód az orvoslásukra. Sem a Parasztpártot, sem a többi pártokat nem okolhatjuk, a hibákért de a segítséget, a tévedések kiigazítását annál inkább vállalnunk kell. Természetesen érezzük, hogy itt a Parasztpárt járjon elől, hiszen ez a mi ügyünk, a parasztság ügye s ezt a parasztságnak magának kell rendeznie.

Ne okoljunk más pártokat sem

Szükséges mégis itt ismét rámutatnunk, hogy a földreformot nem egyedül csináltuk, hanem teljes egyetértésben a többi pártokkal. Minden pártból ott voltak a földgénylők a Földgénylő Bizottságokban is. Halottunk hangokat arról, hogy többen első sorban a Kommunista Pártot hibáztatják a tulságos siettetésért. Nos mi láttuk, hogy a Kommunista Párt testvéri odaadással és aggódó segítséggel állt a földreform mellett a legnagyobb és legszükségesebb segítséget nyújtotta a földreform sikeres végrehajtásában. Nem lehet tehát bármely pártot is külön hibáztatni semmiért. A sietésre nézve pedig ki kell mondanunk, hogy ez volt a siker egyetlen biztosítéka. A hibákat most már jobban ráérünk orvosolni, a késlekedés azonban könnyen helyrehozhatatlan hibákat teremthetett volna. Nem adhattunk időt a reakciónak arra, hogy aknamunkájával elgáncsolja a tiszta számdekokat. Így csak utólag dolgozhatnak már, elkésve és sikertelenül.

Nem lesz „régí rend”

Tudunk mást is. Tudjuk, hogy nem próbálják fölényes közlegényességgel lehúzni a földhözjuttot parasztságot

örömet: „Ez úgy se számít, úgy se marad így semmi”. Hogy miért nem marad, ezt rendszerint elfelejtik indokolni, de félre nem érhető módon céloznak arra, hogy ulyan lesz itt még rend — ami alatt persze a régi rendet értik. Mások az angoloktól remélnék. Valahogy azt szeretnék elhitetni, a földhözjuttatottakkal, hogy Anglia alig várja a kedvező alkalmat, hogy itt „helyreállítson” mindent, de legalább is a feudális földesurakat hozzájuttassa ezer holdjaikhoz s a „múltóságos és kegyelmes” urakat a hatalomhoz. Csodálatosan nem akarják elhinni, hogy a nép, még az évszázadokot kereszttel Verbóczy zsarnok törvényei alapján kegyetlenül elnyomott parasztság is látja, hogy a harc most mindhárom nagy hatalom részéről egységesen és megdöntőenül a népek szabadságáért folyt. A szétosztott földeket semmi, de semminem fogja, nem tudja meggyeszer nagybirtokká ragasztani. Minden bomlasztó suttogásra csak ezt válaszoljuk s ezt maguknak a földhözjuttatottaknak kell legjobban érezni.

„Mit akartok a földdel?” — hangzott tovább — „Nincs lö, nincs iga. Bemunkálni se tudjátok”. Mi már csak mosolygunk: már be is munkálták. Persze a Dunántul kérdése nehezebb, össze a majd odateleplő új tulajdonosok ott is biztosították a termést. Most se marad vetellen.

A deportáltak birtoka

Veres Péterhez, az Országos Földbirtokrendező Tanács elnökéhez intézték a következő kérdést: „Mi történt az azoknak a földjeivel, akiket deportáltak és földjeiket a földgénylő bizottságok — mint távollévők és fasiszták tulajdonát — szétosztották?”

A helyzet az, hogy legtöbb helyen az elmenekültek általában úgy kezelik, mint fasisztákat. Ezek közé sok helyen odasorolják a távollévőket is, tehát azokat is, akik ismeretlen okokból vannak távol, vagy nem élnek a faluban, csak a földjük van ott és a mai közlekedési viszonyok mellett rendszerint nem tudják értesíteni a községi földgénylő bizottságokat, hogy ok kicsodák, aiaesnek-e vagy sem az elkövetésnek vagy kisajátításnak. Késztelen, hogy sok ilyen földet szétosztottak. Az országos tanács a beérkezett fellebbezéseket aszerint bírálja el, hogy a rendelet értelmében mi a helyes. Mivel azonban a földreformrendelet megelőzte a termelési rendelet, amely szerint a községi termelési bizottságok az összes műveletlen és gazdátlanul lévő földeket át kell vennie és oda kell adnia ideiglenes használatra olyanoknak, akik azt megművelik, így a gyakorlatban az történik, hogy ezek a földek most a folyó évre a parasztiok kezében maradnak még akkor is, ha a gazdájuk visszatér és a földet vissza fogja kapni.

Mi ehhez a kérdéshez még egyet tehetünk volna: Mi lesz azokkal a földgénylőkkel, akik éppen ezen a területen kaptak földet s most attól elesnek?

Úgy látjuk, hogy sok esetben ezek telepítésre lesznek utalva, de sok mód van még arra, hogy telepítés nélkül is földhöz jussanak — részben fenntartott földekből, részben pedig esetleg a 100 holdas uribirtok igénybevétele, amit az Országos Földbirtokrendező Tanács szintén elrendelhet.

A gyenge minőségű földek

Sok ilyen gond van és lesz még a földbirtokreformmal kapcsolatban s megemlítenék még egyet, ami sok vidéken okoz zavart. Gyenge minőségű, homokos földeken (Szeged határában, Csegele, Atókhatár) panaszolják, hogy az alsó határ, 5 kat. hold nem nyújt megélhetést, mert hiszen a legjobb megművelés mellett sem jövedelmez többet, mint 2—2½ hold jó tiszántúli feketeföld. Jöszöget sem tudnak rajta tartani, neveini. Ez a kérdés már — ha nem is ilyen kiütőző formában, — nemcsak ezeken a területekre vonatkozik, hanem az egész országra. Valójában nem is a közvélemény reform — hanem már a termelés kérdése, — mint ahogy Kovács Imre írja: a második lépés. De tagadhatatlan, hogy az említett és más hasonló helyeken ez gond, amit meg kell oldani. A panaszok komoly megfontolást igényelnek, de

már jelezhetjük, hogy az elkövetkező földvizsgálatok után lesznek helyek, ahol a földosztás helyesbítését, vagy a föld egészen újból való elosztását fogja elrendelni az Országos Földbirtokrendező Tanács, mert hiszen a földreform célja, hogy a föld biztos megélhetéshez és jobbélhez is segítse a parasztságot. Természetesen nem akarunk ezzel a kijelentéssel alapot nyújtani felelőtlen híreszteléseknek. A földreform végrehajtása úgy, ahogy van, helyes irányban történik. Kisebb hibák orvoslást igényelhetnek, de az előbb említett új elbírálás alá csak egész különleges okokból eshetnek területek.

Telepítés

Gond a telepítés kérdése is, mert a parasztság már természeténél fogva nehezen mozdul. Bizalmatlan az életbe betérő nagyobb változásokkal szemben, de tudniuk kell, hogy ez most kizárólag érdekükben történik és tudniuk kell, hogy nemcsak egyéni, de nemzeti érdek, a gazdálkodó nagybirtokokra s az úresen maradó sváb falvakba való áttelepülésük.

A földreform úgy, ahogy történik, az igazi demokratikus fejlődés útján indította el az országot, a népet. Nincs befejezve, tudjuk, hogy még csak az első lépést tettük meg s itt is vannak elintézetlen dolgok, de az első roham mindenestre sikerült, a föld a parasztság kezében van s már kezdenek kibontakozni a további lépések irányvonalai. S mint ahogy a parasztság maga ott volt eddig mindenben, ott kell lennie ezután is, mert nem nélküle, hanem vele történhetik itt minden. A Nemzeti Parasztpárt világosan leszögezte a maga álláspontját és komolyan veszi a jelszavát: Néppel a népért.

A föld azé, aki megműveli. Nem ellentmondás ebben az sem, hogy 100 holdig az ural birtok is megmarad. Nem, mert aki azt megműveli, nem ehéért kap többé. Készül már a kishaszonbérlet rendelet, amely biztosítja a paraszti munkásság részére mindenkor a méltó munkabért. Kis emberektől halljuk azt az aggodalmat ezzel kapcsolatban, hogy mi lesz akkor azokkal, akik parasztiok, de betegség vagy más okból hosszabb ideig képtelenné válnak 16—20 hold földjük megmunkálására? Ezekre is sújt a kishaszonbérlet-rendelet.

Mit mondhatnánk? A Nemzeti Parasztpárt létjogosultságát és pótolhatatlanságát éppen az adja meg, hogy a parasztság olyan egységes érdekű és természetű nagy tömeg, amelynek külön paraszti problémáit önmaguk oldhatják csak meg. A parasztság maga intézi sorsát, a maga által választott vezetőkön keresztül s így minden gondjában az ő jogos kívánságainak kell érvényre jutni. Ilyen gondok, aggodalmak vannak és lesznek. A parasztsággal együtt fogjuk és tudjuk azokat megoldani s hisszük, hogy a parasztság is érzi, tudja ezt. Tudja, hogy szüksége van arra, hogy minél öntudatosabban tömörülve kell vállalnia sorsának intézését.

HAJ PARASZTOK, HAJ MAGYAROK...

Haj parasztok, haj magyarok, mi voltunk mi? Jól voltunk csak igát húzni Földet turni, megvakulni Mindég másért háborúzni.

Haj parasztok, haj magyarok, mi vagyunk mi? Bátorak mégis mindent tudni, Gyülekezni, megindulni, Soha többé nem aludni.

Haj parasztok, haj magyarok, mi leszünk mi? Magyarországot megmenntői, Urnak-bujnak pusztítói Új világnak építői.

Haj parasztok, haj magyarok, kárikába! Az országot a nép hazája, Ide hát mind, ki nem gyáva. Dózsa György hi katonája.

Ez a vers már a mozgalmában született — névtelenül. Dallamát az „En vagyok a kunsági fi...” kezdetű népdal adott hozzá. Dugdolgass erre a nótára, akár úgy is, mint a Parasztpárt indulóját.

A Szegedi Szabad Szó a fenti cím alatt állandó rovatot nyit a földmivéltés, állattenyésztés és kertészet időszerű kérdéseinek megbeszélésére céljából. Különös jelentősége van ennek az elhatározásnak most, amikor a mezőgazdasági vonatkozású feladatok egész sora vár megoldásra. A gazdasági lerongyolódása, a földreform folyamán földhözjuttatott birtokának megművelése, felszerezése a parasztságra óriási terhet ró. Ilyen körülmények között mindenkinek kötelessége a földmivéltés segítségére sietni, aki szaktanácsokkal, tervekkel, vagy a megoldások meglátásával használni tud. Ebben is elől akar járni a Szegedi Szabad Szó, mint a parasztság nagy szervezeteinek, a Nemzeti Parasztpártnak lapja.

Pártunk programja világos és egyenes: a közös nemzeti célok keretében a parasztság érdekeinek megalkuvás nélküli szolgálata. Éppen ilyen egyenes az az út, amelyen a mezőgazdasági termelés ügyét kívánjuk előbbre vinni: a parasztság életszin-vonalának emelése a cél, minden mellékszempont kizárásával.

Ennek elérése érdekében különös fontossága van annak, hogy ismerjük a több és biztosabb jövedelmet nyújtó kertészet, szőlőgazdaság és állattenyésztés szakkérdéseit olyan termelési ágaként, amelyek alkalmasak arra, hogy kisebb területen is megélhetést nyújtsanak egy családnak és velük a család munkaeje is kibaszálható legyen. Természetesen nem hanyagoljuk el a mezőgazdaság kérdéseit sem, de ezeknek során is fel kívánjuk hívni a figyelmet arra, hogy mik azok a termelési lehetőségek, amelyek az egyetemes buza-kukorica termelést fokozatosan felváltják. Nem felejtjük el, hogy a magunk ellátására mindig kell termelni búzát és kukoricát, azonban emlékeztetnünk kell még a világ gazdasági szabad verseny idejére, amikor a búzát boletálva kellett támogatni, hogy a felesleget külföldre vihessük.

Hazánkban sok tája van, amely a belterjesztés (a több munkával és befektetéssel járó, de több jövedelmel is nyújtó) termelési ágak bevezetésére alkalmas. A Dunántul szarvasmarhatenyésztés, a Tiszántul lótenyésztés, a Duna-Tisza közének gyümölcstermelése, a szegedi paprika, makói hagyma, hevesi dinnye: mind a paraszti mezőgazdasági kultúra eredménye. Megvan tehát a két fontos kellék: ember és föld ahhoz, hogy az ország egész területén belterjesztő mezőgazdasági-kerti termelési tevékenység folyassunk. Ezzel a lehetőséggel élünk kell és élni is fogunk.

A magam részéről arra kérem a parasztságot, hogy vegyenek részt a Mezőgazdaság és Kertészet rovat szerkesztésében. A termelés ügye kö-

zös ügyünk. Ha olyan kérdés merül fel a mezőgazdasággal kapcsolatban akár a legkisebb faluban is, amely mást is érdekel, kérjük olvasóinkat, írják meg azokat a Szegedi Szabad Szónak. Szakkérdésekben rovatunk munkatársai örömmel állnak mindenkinél rendelkezésére, ha tanácsra van szükség. A leggyorsabb irással is lelkiismeretelt és szeretettel foglalkozunk, mert minden kérdést fontosnak tartunk, ami a termelés érdekében, s ezen keresztül a parasztság felemelkedésével összefügg.

Kérem, hogy az olvasók közülje a termelés, állattenyésztéssel kapcsolatban tett észrevételeiket, megjegyzéseiket. Mindenkitől lehet valamit tanulni. Aki a tudását közkinccsá teszi, aki ismeretét a lap útján eljuttatja sok földmivestársához, az megértette az új idők szavát, amely megköveteli, hogy egymás boldogulásának az útját egyengessük.

Kérem azt is, hogy a fontosabb gazdasági eseményekről, a gazdasági-kertészeti munkák állásáról, a vetésekről, a termelési eszközök hiányáról, vagy a termelés esetleges akadályairól, értesítsék lapunkat az olvasók. Igyekezni fogunk minden nehézségen segíteni.

Az Alföld déli részén ki akarjuk építeni tudósítói hálózatunkat, aki tehát kedvet érez arra, hogy állandó gazdasági tudósítója legyen lapunknak, az írja meg címét, a szükséges utbaigazításokat meg fogjuk adni.

A következő helyekről kérjük tudósítók jelentkezését: Baja, Bácsalmás, Jánoshalma, Kálcsa, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kikunfélegyháza, Kistélek, Kiskundorozsma, Csongrád, Szentes, Mindszent, Hódmezővásárhely, Orosháza, Békéscsaba, Békés, Gyula, Mezőkovácsháza, Baitonya, Mezőhegyes, Csanádpalota, Makó, Kiszombor, Szőreg, Szarvas, Kunszentmárton.

Tudósító bárki lehet, csak az a fontos, hogy a mezőgazdaság, vagy kertészet valamely ágát ismerje, illetve, hogy általános gazdasági ismeretei legyenek.

Ugyancsak tervbe vette lapunk egy-egy termelési ágának (pl.: baromfitenyésztés, gyümölcstermelés, magtermelés stb.) bővebb, tanfolyamszerű ismeretét, amelyeket folytatásában fogunk közzélni. Kérem olvasóinkat, hogy ezeket a feladatokat tegyék félre, gyűjtsék össze, hogy amikor ezekben a kérdésekben utbaigazításra van szükségük, utána tudjanak nézni.

Bizom benne, hogy Mezőgazdaság és Kertészet rovatunkkal egyben-másban segítségére lehetünk olvasóinknak s munkánk az a tudat fogja megadni a jutalmát, hogy a termelés ügyének előbbrevételéhez szerény erőnkkel is hozzájárulhatunk.

LŐRINC PAP

Mészáros Lőrincről (Lőrinc papról) csak kevés híteles adatunk maradt fenn. Származását nem ismerjük pontosan. De tudjuk róla, hogy ő volt a forradalom nagyműveltségű szellemi vezére. Régi barátság fűzte Dózsa Györgyökhöz. Nagyszerű szónok, aki a válságos pillanatokban mindig lelket tudott önteni a csüggedőbe, de előrelátó politikus is volt. A parasztpárt programja is bizonyára tőle származik. Temesvárnál rettenthetetlen bátorsággal harcolt. A csatavesztés után Biharba menekült, ott újra megszervezte csapatát és még hosszú hadjáratokat vezetett a nemsek ellen. Végül is megverték megfoglyozott seregét, őt elfoglák, Kolozsvárra hurcolták és ott tízes röstélyen elevenen megölték.

Példaképe ő a jó pázstornak, aki megvédi a nyáját és harcolni is kész híveinek igazságáért. Össz év távlatából a szabad magyar parasztság szeretettel tekint első szellemi vezérére és emléké örökké megőrizi.

Pünkösdi két napján a békésvármegyei körzetben nagygyűléseket tart a Nemzeti Parasztpárt

A Nemzeti Parasztpárt vezetői pünkösdi két napján Békés vármegye körzetében nagygyűléseket és partnapokon vesznek részt. Az egész Tiszántul Békésben gyűlekezik sereg-szemlére, hogy meghallgassa vezetőit.

Vasárnap pünkösdi első napján délelőtt Gyomán és Békéscsaba lesz nagygyűlés. Gyomán S. Szabó Ferenc földmivéltési államtitkár és Kovács Imre, a Nemzeti Parasztpárt főtitkára mond beszédet. Békéscsaba Erdi Ferenc belügyminiszter és Darvas József a Szabad Szó szerkesztője vesz részt a nagygyűlésen. Va-

sárnap délután S. Szabó Ferenc és Kovács Imre Békésen tart nagygyűlést, míg Darvas József és Erdi Ferenc Gyulán beszél. Pünkösdi másnapján mind a négy pártvezető részvételével Orosházán lesz nagygyűlés és ünnepség.

A Viharsarok népe felvonul, hogy a földosztás után először álljon szemtől-szembe azokkal, akik a földreformot kiverkedték. A Nemzeti Parasztpárt békésvármegyei szervezetei máris készülődnek, hogy méltó keretek között folyhasson le a nép és a vezetők találkozása.

Nem lesz a parasztiényerből az urak asztalán kalács!

KOVÁCS IMRE írja

az új feladatokról

Meglepően jól működött mindenütt a Földigénylő Bizottság. Mernők, telekkönyvezetők, szakemberek nélkül végezte el történelmi munkáját: összerakta igazságosan a földigénylőket: és kiosztotta igazságosan a nagybirtokokat.

Szinte magától velődik fel a kérdés: mi legyen most már a földigénylő bizottságokkal? Legtöbb helyen elvezették munkájukat, egyik-másik Bizottság fel is oszlott. Jól van-e ez így, vagy pedig együtt kell tartani azokat a nagyszerű embereket, akik olyan jól megelégték a várakozásnak, a követelményeknek? Mondottuk: az új magyar demokrácia a földreformmal vizsgálódott, azt is tegyük hozzá mindjárt, hogy a demokrácia átalakulás motorját a falvakban a földigénylő bizottságok voltak. Ezeket a motorokat továbbra is üzemben kell tartani, mert a földreformmal csak az első lépést tettük meg, a második, a harmadik és a többi lépés még hátra van. A parasztság nagy utat előtt áll. Nem szabad melegegdednie azzal, hogy megkapta és birtokba vette a földet, elmie is kell a földet a földön, most már mi hangoztatjuk a szakszerűséget, mi követjük, hogy korszerűen termeljen, mutassa meg, hogy minden tekintetben pótolja a kisbirtok a nagybirtokot. Óriási feladat ez, nagy munka, amit éppen úgy, olyan lelkesen kell végezni, mint ahogy a földreformot végrehajtottuk. A Földigénylő Bizottság alakuljon át Földmives Bizottsággá és irányítsa a jövőben a falvak gazdasági életét. A politika harcos korszaka egyelőre lezárult, újabb területeken van szűkező rohamunkra, az ország dolgozóit most a gazdasági kérdések megoldására összpontosítani kell figyelmeiket és erejüket: a falvak is készüljenek fel az új munkára, a motor legyen a Földmives Bizottság!

Az első lépés a földreform volt, a második lépés a gazdaságok felszerelése és a termelés korszaki megszervezése legyen. Az új gazdaság nevelni kell, tanítani kell, felszerelést, munkaszükségeket, gépeket, állatokat kell juttatni nekik, gondoskodni kell a termelés irányításáról, megszervezéséről és a termények értékesítéséről. Romjaiból most épül fel az ország, a pusztulásnak előnyei is vannak, a rosszul értelmezett hagyományok, a termelés patriarchális elemei nem gátolhatják többé az átalakítást, a korszerű tervek megvalósítását. A pusztulás leírta a mulat, kifosztotta, lerongyolódottan állunk az új élet kapujában, de azt olyannak tervezhetjük és építhetjük, amilyennek akarjuk. Nem foghatja le a kezünket többé a közöny, az értelenség, a tudatlanság, a szokás: szabadon, észszerűen rendezkedhetünk be. Ennyi előnyünk van a pusztulástól: s használnuk is ki ezt az előnyt, mert éppen itt az ideje, hogy a magyar mezőgazdaság is felépítse modern üzemi keretét és utóljára az élenjáró népeket.

Kezdjük a tanulással. Ez ma a legkönyvebb. Jó könyvhöz, jó újsághoz könnyebben juthatunk, mint traktorhoz, arató-, vagy cséplőgéphez. Egymagában vagy elszigetelten a parasztság azonban tanulni sem tud. Olyan szervezettel kell éltetni, amelyik olyan megfelelő anyaggal, könyvekkel és tanácsokkal. A földmives bizottságok keressék meg egymással a kapcsolatot és alakítsák meg a *Vörösmegyei Földmives Bizottság* minden megye székhelyén. Az ország valamennyi földmives bizottságát pedig összefogja egységes, nagy szervezete a *Földmives Bizottságok Országos Szövetsége*. A Szabad Szó már azt adta arról, hogy Budapestben megalakult ez a szervezet. A *Földmives Bizottságok Országos Szövetsége* gondoskodik arról, hogy jó szakönyveket kapjon és megfelelő szaknyelvet járathasson a parasztságot, hogy megtanulja a szükséges ismereteket. Sőtérseben nem tapogatózhatnak tovább, meg kell világítani az utat, s a világot látniuk kell és ki kell juttatni a falvakba. Készülnek már a jó könyvek, készül a szaklap: a parasztság rövidesen megismerkedhetik a mezőgazdasági termelés korszerű kérdéseivel, megtanulhatják, hogyan kell jól, okosan, eredményesen gazdálkodni.

Tanulással kezdjük, használnuk ki az időt s közben elkészülnek a gépek is, s reméljük nem sokára a falvakban találkozhattak velük a parasztság. A gép nagy segítség. Eddig is alkalmazott a magyar mezőgazdaság

Sokféle baj szakadt mostanra rájuk. Ennek oka nem annyira ellenfeleik erőszakoskodása, mint inkább a magatok tanyasága és tehetetlensége volt. Arra a sorsra voltak kárhoztathatók, hogy a bajoknak csak a várva-várt halál vessen véget s a fenyegető végpusztulástól egyedül az szabaduljon meg. Most azonban Isten jóvoltából fordult a kocka. Most valahára alkalom adódott arra, hogy kitérjék magukat a nemesség jogtalan zsarnoksága alól, csak legyen bátorogatok megragadni az alkalmat. Most végre itt az óra: elérhetik, amire mindig vágyakoztak, bosszút állhatnak ezernyi bajuk okozói.

Jól tudom, milyen indulattal vagytok irántam, ki szabadságotok védelmére álltam ki. Nem remélek én afféle, hogy inkább az én beszédemre, semmint a magatok nyomorúságainak emlékeztetésére induljatok meg.

Elnézem kihezett, sápadt arcokat, ráncoktól barázdált homlokokat, a szomjúságtól kialszott sovány képeket, eszorra száradt bőrtöket s egondolom: Ha elszánt bátorogatok reményemben meg nem erősítené, alig merném hinni, hogy ezekben az elgyötört, halálra vált testekben lakozhatnék olyan erő, amilyen a hadviseléshez szükséges. Sok mindenért érdemesek az urak gyűlöletünkre, leginkább azonban egy dologért: azért, hogy fujtájukról megfellekedve, titket gyönyöreiknek szolgáivá aljasítottak és szolgáivá azon élvezetnek, amiket testetek mérszárskéi vonásával szereztek maguknak s így nem adtak nektek alkalmat arra, hogy a finom élvezetekről távol, őseinktől örökölt vitéségeket kifejthesse. Ezzel aztán ezek a maguk szemében boldog, másokéban nyomorult emberek a magyar nemzetnek már eredetileg fogva vesztett élet erejét és lelki nagyságát elfojtották.

Mért akarjuk, hogy a természet csak nekik kedvezzen, hogy terményeit csak nekik nyújtsa, az aranyat a föld gyomrából csak az ő számukra bányásszák és mossák a folyók fövényéből? És azt miért csak nekik verjék és vessék? Mért legyen szabad ezeknek a beleges nagyvágyaikban fölvilágodott embereknek egyetlen lakomán annyit elfésérelniük, amennyivel egy falut teljes esztendőig el lehetne tartani?

Ha béken ültek a bántalmakot, ő csak annál durvábban fognak bántalmazni titeket. Ugy, hogy ha egyszer már valamiképpen határt nem szabtok, ők a maguk jószántából soha meg nem szűnnek attól, hogy veletek kutyául bánjanak, feleségeit, gyermekeiket nyomorgassák, javaitokat elharcolják.

Fel hát magyarok egy jobb reményre! Fel olyan tettekre, amik méltók legyenek hozzátok és őseitekhez! Szerezzétek valahára fegyverrel vissza azt a szabadságot, amit fölünk a nemes urak garzdálkodása és a magatok lelki tanyasága ragadtat el. Jogaitokkal nem törődtek, vagy tán inkább nem is ismerték és ezzel a hatalmaskodó emberek visszaéve veszítettek rájuk. Tűzrel, vassal, a gyarak és falvak feladásával és pusztításával, a háború minden csapásával tértültek észre a macskakodók, mert különben maguktól soha rá nem jönnek, kik ők és kik vagyunk mi. Hadd lakoljanak meg a községek emberek az ő gazságukért.

(Részletek Dózsa György ceglédi beszédéből.)

gépeket, de inkább csak a nagybirtok: a parasztság idegenkedett a gépektől, vagy nem tudott megbirkózni a költségekkel. Ezen nem is csodálkoztunk, mert a patriarchális hagyományoktól terhelte mezőgazdaság átvételével alkalmatlannak bizonyult a gépesítésre. Az ipar sem tudott azonnal megbarátkozni a gépekkel, nagy feszültségű folyamat figyelhető meg az ipari termelés gépesítésénél, új üzemi kereteket kellett felállítani és társasviszonyt teremteni e keretek kihasználására, s amíg ez megtörténik nagyon sok idő eltelik. A gazdaságtörténeti ipari forradalomnak nevezi ezt a folyamatot.

A mezőgazdasági termelésben is nagy feszültségeket idéz fel a gép jelentkezése, beállítása forradalmi átalakulással jár, egyik-másik országban meg már meg is történt, mi magyarok még a nagy feladat előtt állunk, a mezőgazdasági forradalom még hátra van. Minden forradalmat irányítani kell, ez is, erre is jó lesz a Földmives Bizottság. Tudjuk jól, hogy egyetlen nagyobb gép sem alkalmazható kis birtokokon, mert

a kisbirtok egymagában nem tudja kihasználni a gép munkakapacitását, de a költségeket sem tudja viselni s előbb vagy utóbb, de inkább előbb tönkremegy a bátor vállalkozáson. Még sem térhet ki a gépesítés elől a kisbirtok, mert a parasztság teljesen csak akkor szabadul fel, ha a megerősített, borzástól nehéz munkáját átírja a gépekre. Gépeket kell alkalmazni, erről nem mondhat le, de hogy ezt megtehesse, meg kell találni azt a művelési formát, amelyik legrentábilisabban alkalmazhatja a gépeket. Össze kell fogni több gazdaságnak, hogy közösen tarissanak gépet. Ez nem azt jelenti, hogy összeadják a földjeiket, hanem csak a gépek tartására és jó kihasználására szövetkeznek. *Géptartó- és kölcsönző szövetkezetek* kell létesíteni s ha ezeket megcsinálja a parasztság, akkor nyugodtan várhatja a falu a gépet.

Először inkább lazább szervezeteiket teremtsenek, olyan szövetkezeteket, amelyekben megismerhetik egymást az emberek hibáikkal, erőnyeikkel, jó vagy rossz szokásaikkal s

aztán amikor összehangolódnak egy-egy ilyen társaság, akkor szorosabba fűzheti az együttműködést. A természetesen kívül az értékesítést is közösen végezhetik, a szövetkezeti gondolatot minden téren diadalra kell juttatni. Ebből a nagy munkából részt kell, hogy vállaljon a falu haladó szellemi értelmisége is, különösen pedig azok a gazdatisztok, akik a földreformmal kiestek az állásokból. Közülük sokan nagyon csúnyán viselkedtek a cselédekkel szemben, de vannak közöttük olyanok is, ezt el kell ismerni, akik ellen nincs panasza és akiknek szakításával feltétlenül szüksége van a demokráciának országépítésnek. A földmives bizottságok találják meg a módját, hogy ezeket a szakembereket hogyan tudják beállítani a termelésbe.

Rohammunka vár rák a mezőgazdaságban, a második lépés bizonyára nehezebb lesz, mint az első volt, de meg kell tenni, mert ahogy az elsővel politikailag vizsgáztok a demokrácia, a másodikokkal gazdaságilag fog vizsgálni s katasztrófális lenne, ha e vizsgán megbukna.

Számadás a puszták népével

Legutóbb Veres Péter szólt hozzájuk, arra biztatva őket, ne riadjanak vissza attól, hogy szabadá léven most nem látnak még tisztán a világban, vagy hogy mindenütt csak nehézségekbe ütköznek. Vegyék részt bátran mindenben, mert ebben az országban most már nekik is szavuk van. De, éppen mert szükség volt arra, hogy Veres Péter külön hangsúlyozza ezt a puszták népe, a régi uradalmak cselédsege felé, mutatja mennyire szükséges, hogy vizsgálat alá vegyék a helyzetüket s beszéljünk, foglalkozzunk többször is a dolgaikkal. Annál inkább szükséges ez, mert a reakció az ő kezdeti tanácsatlanságukat, tájékozatlanságukat, esetleges külön beállítottságukat is fölhasználja máris a készülő új világ, s a már végre is hajtott földreform ellen.

Kétségtelen, hogy a parasztságnak most ez a legkevésbé cselekvőképes rétege. Nem az ő hibája, hogy ilyen. Nem az ő hibája a tájékozatlanság sem s most azt szeretném, ha a puszták népe, a gazdasági cselédsege, miután most már szabad parasztsággá lettek — a földreform birtokába juttatta őket annak a földnek, amelyen eddig is az ő verejtékük hullott — lenne velünk s megtárgyalnánk, tisztáznánk együtt, mi volt s minek kell, hogy legyen majd ezután.

Nézünk először a mulat. Hogyan volt s hogyan változott? Az uradalmi cselédsege kétségkívül az ország legelnyomottabb, legkiszolgáltatottabb rétege volt. Ők semmit sem értek pl. az 1848-as szabadságharc vívmányaiból, sőt inkább ahogy szabadá lett a jobbágyoknak gazdaságilag erősebb rétege, olyan meretben váltak ők mindinkább csak gazdasági eszközökké a földbirtokosság kezében.

Legalább olyan szakadék keletkezett közöttük és a falusi földtulajdonnal rendelkező parasztságot, mint a falu és város közti. Lassankint az állandóan rájuk nehezedő cselédors annyira elvette önállóságukat, hogy inkább tűrték a teljes kiszakmányolást, minthogy megkísérelték volna a szabad munkavállalást. Nem hagyták ott a pusztát. (Bár valószínű hiba is tetek volna, mert a hatalom a földesur kezében volt s gyakran így is kényszerrel viték minsteleket cselédorsba, ha nem volt elég a meglov.)

De ez sem az ő hibájuk volt. Ha talán nem kényszerítették volna is tovább, hova menjen? A falun rajta volt a nagybirtok, nem volt képes eltartani több szabad parasztot. A részes munka, bér munka, napzám ott is olyan volt, hogy voltak, akik onnan is kimentek uradalmi cselédnek, mert ott legalább mérték komenciót, éhen nem vesztettek. Helyükbe élelmesebb cselédke kerültek be a falvakba. Az utóbbi években különösen nagy volt, a mozgalom, a kicserélődés a falvak szegényparaszti és az uradalmi cselédsege közt. Miért? Mert már mind a két réteg tarthatatlannak érezte helyzetét és minden lehetőséget kipróbált, másrészt pedig a földbirtokosok is érezték a veszélyt, de ahelyett, hogy javítottak volna a helyzeten, még szigorúbb módszerekkel igyekeztek helyenmaradásra kényszeríteni a cselédseget.

Akik olvasták *Illyés Gyula „Puszták népe”* c. könyvét, azoknak nem kell magyarázni, miért tudták ezt megtenni. El kellett volna ezt olvasni a cselédsegek is, de ezérle okból nem találhattak rájuk, nem ébresztette föl bennük a tudatos ellenállást. Mégis ez a kudarcs volt az, mely köztudomásúvá tette, hogy

van egy rétege a parasztságnak, jelentős rétege, amelynek sorsa más elbírálás alá esik s amelynek magatartását mindenben más tényezők határozzák meg, mint a többi parasztságot.

A gazdasági cselédsege munkáját pontosan előírták. A gazdatiszt, intető, bérsgazda stb. mondta meg mikor mit kell tenni. Fölkelestől lefelévisz minden munkájára külön parancsot, utasítást kapott. A vonatban mesélte egy volt cseléd a szomszédjának, hogy a mezőhegyesi állami birtokon is minden csengőszóra ment:

csengenek: abrakolás,
csengenek: itatni kell a jószágot,
csengenek: fejés ideje
csengenek: a cselédsege mehet a tejért.

És így tovább. A cselédsege csak a csengőszóra csinált valamit. Nyáron már hajnali három órákor megszólalt az első csengés. Mint a raboknál a fogházban. Igen, pontosan úgy. S az első csengőszótól a cselédsege talpon állt. Természetes következménye volt ennek, hogy lassankint elvesztették teljesen önállóságukat. Féltek a világtól, a szabad élet szabad küzdelmeitől, ahol nem láthatják majd előre mi lesz velük, ahol nem írja elő csengőszó, mit tegyenek és nem mérnek komenciót.

A látástól vakulásig tartó nehéz és állandó munka ellen már megvolt a védekezésük. A természet mutatta az utat az igavonó ökrök, bivalyok mozgásában, mert hiszen reggel három órától késő estig jótármán egész éven át pihenőnap nélkül csakis úgy bírhatták a munkát, ha az ökrök, barmok védekezését: a csigalassúságot vették át ők is. Eleinte talán csak a munkában, de ilyen mozgásuk lettek a cselédsege később

a magánéletükben is. Jellemző, hogyan írja le Illyés Gyula a „Puszták népe” c. könyvében Róka bácsit:

„Őt ültem az öreg Róka bácsi mellett a szekérülésen. Harmadórja vánszorognak az ökrök a tanya felé vezető úton; gyalogosan ezt az utat felőra alatt meglettem volna; harmadórja hallgatunk. Az öreg egyszerre, elnyújtottan, hosszan felsóhajtott, majd kisdáválva nehéz buvárdmúdatul háta mögé fektette a sudaras ostort. Aztán óvalosan, mint-ha minden rezdülése szarú nyilatást okozhatna, megtapogatta kabátja belső zsebét. Mintha beteg szívet, mintha egy ütszök sebet tapogatózt volna, a pipa nem volt ott; erre jó ideig maga elé bámult, elöprengött, mintha a pipa helyét valamely rejtélyből kellett volna kitalálnia. Végre, mint akinek nincs más választása és mégis beveszi az orvoságot: benyúlt a kabát külső zsebébe. Benyúlt és ujra egy elbámszkodott, hogy a kezét a zsebében feledd. Előkerült a pipa és Róka bácsi bölöngatva rámeredt, mintha sose látta volna. Nagy körültekintéssel fölnyitotta a kupakot. A pipaszurkoló előkészítése tovább tartott, mint a pipát. De végre megörült a tisztogatás is, kezében volt a dohányszacska is. Márcsak a tömes volt hátra, de az öreg véletlenül az égre nézett. Megvárja míg az a felhő elvonul? A gyufával egy bánt, mintha a kezében lévő szál a legutolsó tülsziholó alkalmatosság lett volna s attól függene az emberiség sorsa, mert a földön minden láng kilobbant. A pipa egyre-másra ki aludt, mert az öreg szívi is elfeledkezett. Negyven éve volt bérés. — Ez minden megmagyaráz...”

Hát igen. Ez minden megmagyaráz mindannyiunk előtt. Ezt tudnunk kell mikor a cselédsegről, a cselédsegehez szólnunk. De tudnunk kell azt is, hogy ennek most már végérvényesen vége. A cselédsege szabad parasztsággá lett. Elégítélet lehet számukra, hogy az a föld lett az övék, amelyen cselédorsukat is éltek. Eltűnt a cselédors, de a multha tűnt vele együtt Róka bácsi képe is végérvényesen, ökreivel és nehéz szekerével együtt. Mert nem véletlen, nem egyéni izlés dolga, hogy a szabad paraszt nem szerette soha az ökröket és nem fogta igába tehenét. A szabad paraszt, aki saját földjén dolgozik, siet. Azt nem saját ispánoknak, felügyelőknak, csendőröknek biztatni a munkára. Annak nem mindegy már, hogy mikor ér ki kocsiával a földjére, mikor veti ekéjét a földnek, keze alatt é a munka, mert munkája jutalmát nem a földbirtokos, hanem ő és családja élvezi.

Egy azonban fontos: a föld nemcsak szabadságot, nemcsak jogokat adott, de kötelességeket is ró rájuk. A parasztság döntött a földbirtok dolgaiban, döntenie kell a termelés minden kérdésében is. Ugy abban a sorrendben, ahogy a szükség megkívánja. Eddig mások politikáltak, mások intézték a dolgokat; s rosszul, — most próbáljuk mi magunk intézni de jól, mert különben visszacsöppenhetünk a régi világba. Ki kívánja ezt a parasztságban? Nem bihatjuk az ipari munkásságra, nekik épp olyan súlyos gondjaik vannak mint nekünk. A parasztság ügye a parasztságra vár. Arra a parasztságra, amelyben már ott vannak a cselédsege is. A politika, a nemzet irányítása most már nem kevesek kiváltsága, hanem a nép joga és kötelessége.

Seres József

Dózsa György utolsó szavai a tüzes trónuson

Elég nagy dolgokat viseltem; megaláztam Pannónia hőseit és a hön zsarnokokat gyökerestől kiirtottam. Ki mult felül engem akár vitészségben, akár hadiügyességben? Ki szerzett akkora dicsőséget parasztkatonákkal? Énekelné fognak rólam, mint a földmivesek királyáról; égis magasztal a hir és egy kor sem fog homályba dönteni. Etem és a természet által elem szabott pályát mint harcban hatalmas végeztem be.

SZABAD SZO

A N E M Z E T I P A R A S Z T P Á R T L A P J A

MEGJELENIK HAVONTA KÉTSZER

SZABAD PARASZTOK

Írta: SERES JÓZSEF

Most, hogy már megtörtént színie csodáikozva állunk meg és kérdezzük: hát ilyen egyszerű? Ilyen egyszerű megoldani a társadalom legégetőbb kérdéseit. Csodáikozunk es lelkeseidünk, mondván: elő hát a többi reformokkal is! Nincs aggodalomra ok, most mindenek sikerülnie kell, mert csak az életet, a nyers valóságot nézzük és az mondja meg, mit tegyünk, mire van szükség. Féltregettük a kilátástalan elméleté-
zést.

Hiba, nagy hiba volna mégis, ha engednénk továbbragadó vágyainknak s a földkérdést elintéztetnek számítanánk. Most valójában csak az alapot raktuk le, de hiányzik az épület. Ehhez már körültekintőbb munka kell. (De hiszen most már több is az időnk hozzá.) Kell, multhatatlanul szükséges az új helyzet-adta reális valóság megvizsgálása.

A sok megítárgyalandó tétel közül egy mindjárt, hogy milyen volt a parasztság a földreform előtt és milyenné vált, mint tömeg a földreform után. A népi írók megmutatták már, milyen szakadékok támadtak a multban a parasztsáadalomban. Hogyan vált el és fordult szembe egymással a nincstelen, kevésföldű kisparaszt és a „zsiros-paraszt”, és ilyes Gyula könyvéből láthatjuk mennyire különbözik mindkettőtől a puszták népe, az uradalmi gazdasági cselédség. Hol volt és hol van itt az az egység, ami biztosíthatja az épülő társadalom tartósságát?

Paraszttság a földreform előtt

A falukutató irodalommal, illetve annak nyomán megállapíthatjuk, hogy a parasztság körében, ha nem is gyűlölt, de irigylett réteg volt a kisbirtokosság. Egy részük, az úgynevezett „zsiros-paraszrok” nagyobb ellenségevé vált a földtelen kisparasztnak, mint akár a nagybirtokosok. Mert a földtelen kisparaszrok nagyrésze bírálatával nem mert, vagy nem tudott fölérni a tízezer holdak hatalmasaig, csendőrszerűen es börtönfigyelmeztette rá, hogy az veszedelmes dolog lenne, de ott élt közöttük a kulák, a „zsiros-paraszt”. Minden gyűlölködése, elkeseredése ellene irányult, mert látta annak gögös különállását. A zsiros-paraszt nem volt polgárosodó réteg. Fiai ritkán küldte a városba iskoláztatni. A zsiros-paraszt csak a földet szerette, illetve a földben a megingatatlannal voygott. — Volt egy nagybátyám, aki nem volt ugyan ennyire mereven zsiros-paraszt, de jellemző rá, hogy más iránt nem is tudott érdeklődést mutatni, csak a föld érdekelt. Öreg korában meg már a föld is csak addig, amíg buzát meg kukoricát termelt.

A földtlen kisparaszt értelemű, gyűlölködve, iriggyel nézte mind a két típust: a „ziros-parasztot” és a fiait, lányait iskolázott, polgárosodó parasztot. Régén élt benne a tudat: a föld azé, aki megmunkálja. Szűkfejekkel érvolt a politikai magva gondolkozásának. Ez adta az okot, hogy ellenszennel viseltessen azokkal szemben, akiknek több földjük volt, mint ami megmunkálhatták, vagy más okból munkálatlank mással. Tény, hogy a törpebirntokosok és a földtelen parasztok minden vágya az volt, hogy maguk is birtokosokká váljanak. Egy reszük talán éppen az egyébként gyűlölt „ziros-paraszt”-ot irigyelet legjobban, de társadalmi meyezete, a sok küzködes, nyomorúság mégis vezető elvéte tette, hogy a föld azé legyen, aki megmunkálja.

De vigyáznunk kell azért, mert ez nem társadalmi vagy politikai tisztánlátás eredménye a parasztság-nál, hanem olyan jelszó, ami híven fejezte ki a birtokbajutás vagyát és a földhözjutást ígérte a földtelene-
nek.

Mindezeket sommásan összefo-
glva a multra nézve a következő
helyzetkép alakul ki:

1. A parasztság életét szorosan egyetlen egy ösztön, a földszérs ösztöne irányította. A szakadékok, amik néha kisebb parasztfordulalmakig is elvezettek, voltaképpen nem a különböző életszemléletből fakadtak, hanem csupán birtokon belüli és birtoktalanok maradásából. Az igazság természetesen a birtoktalanok oldalán volt, mert a birtokon belüli tőkeéresek s így folyton vagyonszeresédek, amazok pedig folyton szegényedők voltak. Bizony a zsellérség nagyon igazán mondta: „A szegénység az ág is húzza”.

2. Nem jelenti ez azonban azt, hogy a szellem, ha véletlenül főiverré fejlődött, nem lett belőle ugyanolyan „bírtokonbeült”, lefelé (a vagyontalanok felé) ugyanolyan kíméletlen kapitalista, mint az addigi gazdag parasztok voltak. Leggyakrabban ez történt, ha ugyan egyszerűen teljesen meg nem támadták paraszt voltukat!

3. De ennek korántsem a parasztság volt az oka. Az örökös elnyomatás, jogtalanság, lenézés, nemzet-alatti élés természetes következménye lett a gazdagodni vágyás. Az embertelenül sok és nehéz munka pedig a könnyebb, tisztább, pihenéssel, gondatlansággal, szórakozással teli életmódot tette előtte kívánatosá.

llyen vívt a parasztság. Birtokosok és birtoktalanok között vége-
reményben nem társadalmi különbsé-
gek voltak — osztálykülönség nem is
lehetett —, csupán komoly szakadékok,
amik megakadályozták, hogy mint
homogén, egyérféleké tömeg osztály-
harcos, öntudatos csoport, szerve-
zett réteggé váljon. Ezért nem ta-
lálunk a parasztság történetében osz-
tályharcos, — a munkássághoz ha-
sonló — szervezetséget. És ezért
nem tudta kiharcolni magának soha
a demokratikus jogokat és maradt
nemzet alatti réteg, egészen 1944
őszéig a Vörös Hadsereg győzede-
lmes előretöréséig.

A földreform után

A fölszabadítás egycsapásra forradalmi módon változtatta meg a helyzetet, mert hiszen másképp ki tud mikor valósult volna meg egy ilyen arányú földreform. S ha eddig a szakadékok ellenére is ugyanazt az életfeltételt vallotta a parasztság, félo, hogy az új helyzet nem az előbbi élethelemben vett szakadékokat, nem pusztán a gazdag és szegény paraszt ellentétét, hanem *életsszeméleti* ellentéteket s így valósággal *ellentétes társadalmi törekvéseket* teremt a parasztságban.

Parasztdogolgalat: Elsősorban ezt kell megfogalmaznunk, mert ez az, amit a Nemzeti Parasztpárt is, mint sorsvállaló, a parasztságnak jövőjét igérő és ezért harcba induló párt vállalhat. Hordozója e gondolatnak elsősorban a földteien, illetve most földhözjuttatott kisparasztság de hordozói természetükkel fogva azok a kisparasztszok is, földjüket önmaguk munkájával meg. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy a földreform előtt a parasztság teljes egészében egy más elvet, a *birtokos elvet* vallotta, igazi kapitalista módján. Élenként élt benne a gazdagodási vágy, mégpedig nemcsak olyan módon, hogy annyi földje legyen, amennyi tud munkálni, hanem annál többet is birtokolni akart. Az már csak látszólag mond ennek ellent, hogy végeredményben a városi polgárosodó parasztréteg kivételével mégis éppugy dolgozott látástól-va kulásig azután is, ha sikerült földet szereznie. Társadalmi, politikai téren azonban a birtokos elvet vallotta, vagyis a földhöz nem mint olyanhoz ragaszkodott, amin dolgozni kell, amin gazdasági javakat, búzát, kukoricát kendert stb. lehet termelni, hanem a földet, mint tőkét, jövőbeli alapot tekintette, ami neki akkor is biztosítja a kenyeret, vagy a gondatlan öregséget, ha már nem tud, vagy nem akar dolgozni rajta.

A föld értékének ilyen elbírálása ma nem szolgálja a szakadékok eltüntetését és komoly elítélletben van a parasztdogmától, amely nem a földnek, mint tőkének, hanem a földön végezhető munkának tulajdonosi igazí értéket. A parasztdogmától könnyörtelenül viszi tehát tovább következtetésében a már jelszóvá vált következtést: a föld azé legyen, aki megmunkálja. Veres Péter mondja, hogy: „Ezt a jogérzetet eddig elnyomták ugyan, de próbálják most valaki elnyomni.” Elnyomni valóban nem próbálják most senki, de bizonyára megpróbálják megfosztani realis értékétől. Megpróbálják felebreztetni a parasztságot egy részében ismét a régi *birtokos elvei*, ami a parasztdogmától szemben nem is szakadékok, hanem a parasztságon belül valóságos osztályellenfeleket teremtenek.

Választóvonal még nincs

vagy legalább is általánosságban még nem tudatos, éppen ezért még most kell rádöbbedni magának a parasztságnak is, hogy a földbirtok-reform nemcsak a feudális, paraszti-nyomorgató birtokviszonyokat szünteti meg, hanem félre nem érthető módon a parasztgondolatban jelelte meg a most már egyöntetűen szabad parasztság útját.

A birtokos elvet, amely a földreform előtt általános volt, fel kellett, hogy váltsa a parasztgondolat. A birtokos elv a múltban áthidalhatatlan szakadékokat, elnyomottságot, gyűlölködést teremtet; a jövő parasztársadalma nem épülhet erre. A parasztgondolat nemcsak a most földhözjutottak irányító gondolata, hanem az egyetlen járható út a parasztiség számára. Az 50-100-200 holdas paraszt sem tehet most, ha megérti az idők szavát s ha tudja azt, hogy neki és fiainak nem a tőke (földbirtok), hanem a munka joga és megbeszélése teremti csak igaz

tos jövőt. A parasztság nem volt osztályharcos, de multbeti elnyomása, nyomorult élesetsége, követeli, hogy a jövőben azzá kell lennie. **Osztályharcos tömeggé kell válnia a parasztságnak**, amely érvényre tudja juttatni a parasztelegőlatot.

Hogy mit jelent osztályharcot vállalni? Egy cipésznek, vagy gyári munkásnak nem kell magyaráznia, hogy milyen szakszervezetben, pártban van a helye. Miért kellene ezt magyaráznia a parasztságnak? A munkásság és parasztság olyan két rétege a társadalomnak, hogy csakis vallvettve egymás mellett, de a saját külön problémáit tisztánlátó s azokról harcolni tudó szervezeti egységben végezhet valóban teremő munkát. Parasztnak lenni ma már nem lenézett, nemzet alatti állapotot jelent, hanem osztályharcot, s a parasztszolgálatot vállalni tudó öntudatos, szervezett rétege ma már a parasztság a magyar társadalomnak.

Súlyt a parasztság akaratának

csak ilyen egység és öntudatos célratörékvés adhat a jövőben is. Mert tévedés volna azt hinni, hogy az egység, amit ma megteremtünk, mint a jól megkonstruált gép továbbra is változatlanul megmaradna egységnek, ha azt belső erők állandóan össze nem tartják. Elérkezett a parasztság számára a tisztánlátás ideje nemcsak a föld megművelése, hanem a termelés és gazdasági boldogulás, társadalmi fölemelkedés minden kérdésében.

A szabad parasztnak öntudatos szakemberré kell válnia a szakmukban minden jógalával és harci készségével. A parasztságot eddig minden áron olyan szakközpontokra akarták megtanítani, amikre a parasztságnak sokszor semmi szüksége nem volt, mert hiszen a gyomirtás, a kapálás, kaszálás mikéntjét, apró fogásait minden elméletnél százszor érvényesebben megtanítja maga a minden napi munka. A lehetőségeket kellett volna ezek helyett nyújtani, hogy tapasztalatait érvényesítse, munkája eredményét tokozni tudja. Azt hangsúlyozzuk, hogy a mezőgazdaság is

Dózsa György beszéde a ceglédi piacon

Ha a nemes utra indul,
ha megtér a hosszú utról,
mikor elmegy, mikor megjön,
sir a paraszt kint a földön.

Ha a nemes lakomázik,
vigan ugrál, parolázik,
serleget lódít a falra,
a paraszt jajdul fel arra.

Ha a nemes szomorkodik,
ha halálról gondolkodik,
térdre zötiyen, úgy bókolgat,
klasztromot rak a papoknak.

Akár busul, akár vidul,
ha lány után kukurikul,
kezesíti kőszötyűkkel,
fizetni a parasztnak kell.

Ha bőjtől, ha házasodik,
ha beteg, ha szaporodik,
nyaka közé a parasztnak
ujra új adót akasztanak.

Még akkora, mint az arasz,
nyögi terhet már a paraszt,
alig ér tizenkét tavaszt,
érzi ustorát a paraszt.

Elképezem, így szolt s nagy bajszát törölve,
néz a futó égre, majd a zajló földre.
Homlokán a harag rőt koszorújaival
s szinte tántorogva nehéz igazával
indul Temesvárra sülyyedni jeltelen
szörnyű mocsaradba, magyar történelem!
S mint egy ott tartó harcairól szólóan:
nyomában ott talog százhuszezer sátn.

Ha a birtokán tanyázik,
lovat ugrat agarászik,
míg csak a föld hátán lépde-
rajtunk jár sok háznépével.

Atkot hoz még halottan is,
lopó, csaló, rabló, hamis,
ha száll fejére malaszt is,
a paraszt fizeti azt is.

kis sorsomból magas polcra,
léptem én világos dombra,
szertenéztem, hogy ott álltam,
mást se láttam a világban.

Nyílt szájunk jajpanaszra?
dögölj, rugtak a parasztba,
korbács pattant, a torokba
reked a szó, fojtogatva.

Élég is ennyi testvérek,
balta, csép, már hadarólap
magyarázza igazunkat.

farkasféreg valamennyi,
testvéreim, — hajlokát is,
szélbe szórjuk a porát is!
Segél Krisztus minket!

Illyés Gyula

PÁRTÉLET

Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt.
Felelős igazgató: 1966. június 1.